

Kontrollkäik AS Hoolekandeteenused Imastu Kool-Kodusse

Asenduskoduteenuse osutamine

(1) Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 19.05.2014 AS Hoolekandeteenused Imastu Kool-Kodus (edaspidi *Imastu kodu*) asenduskoduteenuse osutamist. Kontrollkäik toimus ette teatamata.

Viimati kontrollis õiguskantsler Imastu kodus orbudele ja vanemliku hoolitsuseta jäänud lastele teenuse osutamist 2006. aastal.

Imastu kodule on väljastatud tegevusluba asenduskoduteenuse osutamiseks Lääne-Viru Maavalitsuse 18.12.2012 korraldusega nr 1-1/901. Tegevusluba on antud maksimaalselt 30-le lapsele asenduskoduteenuse osutamiseks. Asenduskodusse suunatakse laps kolmepoolse halduslepingu alusel, mille sõlmivad lapse elukohajärgne maavanem, lapse elukohajärgne valla- või linnavalitsus ja asenduskoduteenuse osutajana AS Hoolekandeteenused.

Samuti on asutusel tegevusluba lapsehoiuteenuse osutamiseks kahele lapsele, mida osutatakse asenduskodu ruumides. Asutus pakub lapsehoiuteenust raske või sügava puudega lastele päeval ja ööpäevaringselt. Lapsehoiuteenuse leping sõlmitakse AS Hoolekandeteenused, lapse seadusliku esindaja ja lisamaksja(te) vahel.

Asenduskoduga samas hoones osutatakse veel ööpäevaringset erihooldusteenust kuni 60-le täisealisele ja kohtumääruse alusel kuni kuuele alaealisele.¹ Samas osutatakse ka erinevaid rehabilitatsiooniteenuseid (sh tegevusterapeut, loovterapeut, psühholoog, füsioterapeut, eripedagoog, logopeed), mis katab enamuse asenduskodu laste vajadused. Samuti asub hoones Mihkli Kool, kus enamik asenduskodu lapsi õpib.

(2) Õiguskantsler kontrollis, kas Imastu kodus on tagatud asenduskoduteenusel olevate laste põhiõigused ja -vabadused. Muuhulgas kontrollis õiguskantsler, kas asenduskodus on lastele tagatud individuaalseks ja igakülgseks arenguks vajalikud stabiilsed ja turvalised tingimused.

(3) Õiguskantsleri nõunikud vaatlesid kontrollkäigu raames laste elamistingimusi. Samuti vestlesid õiguskantsleri nõunikud Imastu kodu juhi ja vanemkasvatajaga ning usalduslikult nelja kasvataja ja õega. Lisaks tutvusid nõunikud asenduskodu dokumentidega.

(4) Õiguskantsleri seisukoht

Kuigi kontrollkäigu kokkuvõtte toob ennekõike välja asenduskodus tuvastatud puudused, on asenduskodu tegevuses palju kiitust väärivat. Eriti tahaks esile tõsta pühendunud töötajaid, kes peredes laste eest hoolitsevad ja kellega õiguskantsleri nõunikel õnnestus kohtuda.

Kontrollkäigu tulemusel tuvastas õiguskantsler järgnevad puudused, mis puudutavad Imastu Kool-Kodus lastele piisava, sobiva ja turvalise hoolitsuse ning peresarnaste tingimuste tagamist:

- üheski peres ei olnud piisavalt kasvatusala töötajaid (p 4.1.1);
- kahe pere töötajate koosseisus ei olnud kasvataja kvalifikatsiooniga töötajat (p 4.1.2);

¹ AS Hoolekandeteenused aastaraamat 2013. Lk 54. Kättesaadav: http://www.hoolekandeteenused.ee/media/valisveeb/Aruanded/Hoolekandeteenuste_Aastaraamat_2013.pdf.

- lapsi on paigutatud ühest perest teise ja lühiajalisi teenuseid on osutatud asenduskodu laste peredes (p 4.1.3);
- lapsi on paigutatud kolmekesti ühte magamistuppa (p 4.1.4);
- ühe pere eluruume kasutasid läbikäimiseks erihooldusel täiskasvanud kliendid (p 4.1.5);
- eluruumide sisustus oli puudulik (p 4.1.6).

Lisaks ilmnes kontrollkäigul, et kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni tõstmiseks vajalikule koolitusele pääsemise järjekord on pikk, millele juhib õiguskantsler sotsiaalministri tähelepanu punktis 4.2.

(4.1) Soovitused Imastu Kool-Kodule

(4.1.1) Kasvatusala töötajate arv

Kontrollkäigu ajal oli asenduskoduteenusel 29 last, kes elasid neljas peres. Igas peres oli kuus kuni kaheksa last. 22-l lapsel oli sügav ja seitsmel lapsel raske vaimu- või liitpuue. Kolm last olid ratastoolis.

Kasvatusala töötajaid oli kokku 21 – igas peres 5 töötajat ja lisaks vanemkasvataja, kes juhtis kõikide kasvatusala töötajate tööd.

Töötajate töögraafikutest selgus, et aprillis oli ajavahemikus 7:00 või 8:00 – 20:00 korraga kohal kaks kasvatajat 1. peres 16 päeval, 2. peres 14 päeval, 3. peres ei ühelgi päeval, 4. peres kuuel päeval. Kaheksal päeval oli nelja pere peale tööl kolm kasvatajat (neil päevadel oli ühe pere kaks kasvatajat haiged ja üks puhkusel). Ülejäänud päevadel oli päevasel ajal tööl üks kasvataja igas peres. Öösiti oli nelja pere peale kohal neli kasvatajat viiel ööl, kolm kasvatajat 19 ööl ja kaks kasvatajat kuuel ööl.

Maikuu oli ajavahemikus 7:00 või 8:00 – 20:00 korraga kohal kaks kasvatajat 1. peres seitsmel päeval, 2. peres kolmel päeval, 3. peres ei ühelgi päeval ja 4. peres seitsmel päeval. Ülejäänud päevadel oli päevasel ajal igas peres korraga tööl üks kasvataja. Öösiti oli nelja pere peale kohal kolm kasvatajat viiel ööl, kaks kasvatajat 24-l ööl ja üks kasvataja kahel ööl. Maikuu oli kõikides peredes enamikel päevadel mõni kasvataja puhkusel.

AS Hoolekandeteenused kodude üldise tulekahju korral tegutsemise plaani Imastu Kool-Kodu tehniliste andmete p 1.4 järgi on ajavahemikus 18:00 – 8:00 hoones vähemalt viis töötajat. Plaani on arvestatud ka täiskasvanutele ööpäevaringset erihooldusteenust osutavad töötajad.

Vestlustel väljendasid töötajad, et kasvatajaid on vähe ja oleks vaja rohkem. Asutuse juhi sõnul tegeletakse aktiivselt personali otsingutega, et tagada nõutud arvul kasvatusala töötajaid.

Kasvatajad kirjeldasid, kuidas nad toimivad, kui nad on üksi peres tööl. Kolmanda või neljanda korruse pere ruumidest esimesele korrusele söögile järgi minnes võtab kasvataja võimekamad lapsed kaasa ja ülejäänud lapsed jäävad seniks üksi. Õue minnes võtab kasvataja lifti kaasa korraga pooled pere lastest, ülejäänud lapsed ootavad seni üksi kas pere ruumides või õues. Ühe pere laps, kes ei talu kuumust, jääb kuumadel päevadel pere õuesoleku ajaks teise pere kasvataja hoole alla, mistõttu ei saa kõnealused pered üheaegselt õues käia. Väljasõiduks asenduskodust kaugemale (loodusesse, linna) on terve pere mahutamiseks vaja

kahte autot, mistõttu üksi tööl olles kasvataja väljasõite ette võtta ei saa. Ühe pere autistliku lapse ettearvatu käitumise korral varjub kasvataja koos teiste lastega ülejäänud pere ruumidest trellidega eraldatud elutuppa. 2013. aasta sügisel ei suutnud töötajad reageerida, kui agressiivselt käitunud noorele jäi ette ja sai viga eelkooliealine.

ÜRO lapse õiguste konventsiooni (LÕK) art 20 peab vanemliku hoolitsuseta lapse asendushoolduse tagamise puhul oluliseks perepõhise asendushoolduse eelistamist ja üleskasvatamise järjepidevust. Kui lapsel ei ole võimalik kasvada peres, peavad tema elutingimused asutuses olema võimalikult peresarnased ja stabiilsed.

Nõnda sätestab ka sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 15¹, et asenduskoduteenuse sisu ja eesmärk hõlmab lapsele tema põhivajaduste rahuldamiseks peresarnaste elutingimuste võimaldamist, talle turvalise ja arenguks soodsa elukeskkonna loomist ning lapse ettevalmistamist võimetekohaseks toimetulekuks täiskasvanuna. Selleks on asenduskoduteenuse osutaja vastavalt SHS § 15⁸ lg 5 punktile 1 kohustatud tagama asenduskoduteenusel viibiva lapse hooldamise, kasvatamise, arendamise ja turvalisuse.²

Seadus on ette näinud nõuded laste ja kasvatajate suhtarvu kohta, mis on oluline asenduskoduteenuse kvaliteedi näitaja.³ SHS § 15⁸ lg 3 esimese lause järgi peab asenduskodu peres ööpäev läbi tööl olema vähemalt üks kasvatusala töötaja, kui pere lapsed viibivad asenduskodus. SHS § 15⁸ lg 3 teise lause järgi peab asenduskodu peres päevasel ja öhtusel ajal⁴ viibima kaks kasvatusala töötajat, kui asenduskodu pere lastest üle poole on alla kolmeaastased või raske või sügava puudega. Lähtudes sellest, et hetkel on seadusega lubatud pere maksimaalne suurus kaheksa last, siis on lisatöötaja nõutav, kui peres on rohkem kui neli alla kolmeaastast või raske või sügava puudega last.

Eelnimetatud erand on kehtestatud põhjusel, et alla kolmeaastaste või raske ja sügava puudega laste eest hoolitsemine nõuab kasvatusala töötajatelt tavalisest enam tähelepanu ja energiat.⁵ Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse (PISTS) § 2 lg 1¹ punktid 1 ja 2 järgi vajavad raske puudega lapsed kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet igapäevaselt ja sügava puudega lapsed ööpäevaringselt. Kõrvalabi või juhendamine on abi osutamine inimesele, kes ei tule iseseisvalt toime söömise, hügieenitoimingute, riietumise, liikumise või suhtlemisega. Järelevalve on ohutuse tagamine inimese suhtes, kes oma tegevuse või tegevusetusega võib tekitada kahju iseenda või teiste inimeste elule, tervisele või varale (PISTS § 2 lg 2).

Seadus ei näe ette võimalust koondada erinevates asenduskodu peredes elavaid lapsi ühe töötaja hoolitsuse ja järelevalve alla ei päeval ega öösel. Sotsiaalhoolekande seaduse seletuskirja järgi ei ole kasvatusala töötaja asenduskodus kohapeal viibimine nõutav vaid siis, kui kõik pere lapsed viibivad asutusest eemal.⁶

² Antud kohustuste täpsem sisu on sätestatud sotsiaalministri 16.10.2007 määruse nr 66 „Kohaliku omavalitsuse poolt kogutavate ja säilitatavate asenduskoduteenusel viibiva lapse dokumentide loetelu, asenduskoduteenuse osutajale üle antavate asenduskoduteenusel viibiva lapse dokumentide loetelu ning asenduskoduteenuse osutaja kohustuste täpsema sisu kehtestamine“ §-s 3.

³ Seletuskiri sotsiaalhoolekande seaduse, käibemaksuseaduse, rahvatervise seaduse, riigilõivuseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 918 SE juurde, lk 26. Kättesaadav Riigikogu kodulehel: www.riigikogu.ee.

⁴ Töölepingu seaduse § 45 lõike 1 järgi on ööaeg ajavahemikus 22:00 – 06:00. Eeltoodust võib järeldada, et ülejäänud osa päevast on päevane ja öhtune aeg.

⁵ Seletuskiri sotsiaalhoolekande seaduse, käibemaksuseaduse, rahvatervise seaduse, riigilõivuseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 918 SE juurde, lk 26.

⁶ Samas..

Asendushoolduse peresarnasuse ja stabiilsuse põhimõtteid on rõhutatud ka ÜRO suunistes laste asendushoolduse kohta ja Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitusel hoolekandeesutuses kasvavate laste õiguste kohta.⁷ ÜRO suuniste p 123 järgi peavad asendushooldust pakkuva asutuse tingimused olema võimalikult sarnased perekonnale või väikesele rühmale ning p 60 kohaselt tuleb vältida sagedasi muudatusi asendushoolduse seadmisel⁸, kuna need on kahjulikud lapse arengule ja kiindumussuhete loomise võimele. Samuti on Euroopa Nõukogu soovitusel märgitud, et perekonnalaadne eluviis on osa hoolekandeesutuse kvaliteedistandardist. Soovitusel selgitav raport lisab, et asutuses hooldamise puhul tuleb eelistada tingimusi, mis võimaldavad asutuse töötajate ja laste vahel hoida järjepidevaid kasvatuslikke ja siiraid emotsionaalseid suhteid, eriti pöörates tähelepanu lapse elukeskkonna ja asutuse töötajaskonna stabiilsusele.

Piisava arvu kasvatusala töötajate olemasolu on oluline, et tagada iga pere iga lapse heaolu. Mida väiksem on laste arv kasvataja kohta, seda enam jõuab kasvataja iga lapsega tegeleda, talle tähelepanu osutada ja tema arengut toetada. Personaalne tegevus lapsega on üks olulisemaid komponente asenduskoduteenuse sisu ja eesmärgi täitmisel. Piisava arvu kasvatusala töötajate kohalolu on oluline ka hädaolukordades, mil lapsed vajavad kaitset. Kui asenduskodu ei täida töötajate miinumkoosseisu osas ette nähtud nõudeid, on ühel kasvatusala töötajal ebamõistlikult suur koormus, mis ei aita kaasa peresarnaste tingimuste tekkimisele ning võib seada ohtu laste arengu, turvalisuse ja hoolitsuse.

Seaduse järgi oleks pidanud Imastu kodu igas peres olema tööl päeval ja õhtusel ajal vähemalt kaks kasvatajat ja öösiti vähemalt üks kasvataja. 2014. aasta aprillis-mais ei vastanud kasvatajate arv asenduskodus ühelgi ööpäeval täies ulatuses seaduses sätestatud nõuetele. Enamikel päevadel ei olnud igas peres kahte kasvatajat ega öösel ühte kasvatajat, vaid vähem.

Arvestades laste puudest tingitud kõrvalabi ja juhendamise vajadust sellistes igapäevastes toimingutes nagu söömine ja hügieen, on vähemõeldav, et üks kasvataja suudaks tagada kuni kaheksale sügava või raske puudega lapsele arenguks vajaliku hoolitsuse, tähelepanu ja individuaalse lähenemise. Kasvatajate vähesuse tõttu kannatavad ka laste vaba aja sisustamine ja kontakt välismaailmaga. Muuhulgas ei ole vastuvõetav, et laste õueskäimine on pärsitud, kui mõni laps näiteks haiguse tõttu ei saa õue minna, mistõttu ühe kasvataja tööloleku korral jäävad pere kõik lapsed tuppale. Kuna lapsed elavad, õpivad ja saavad rehabilitatsiooniteenuseid ühes ja samas hoones, siis väljasõidud kaugemale rikastavad laste kogemusi, kuid neid ei ole võimalik ette võtta, kui peres on kohal vaid üks kasvataja.

Üks kasvataja ei suuda tagada ka pidevat järelevalvet, mida antud juhul enamike laste erivajadused eeldaks. Ei ole aktsepteeritav, kui sügava vaimu- või liitpuudega lapsed jäävad järelevalveta näiteks õuemineku või toidutoomise ajaks. Arvestades, et isegi kasvatajate juuresolekul ei ole olnud võimalik ära hoida mõne lapse ettearvamatust käitumisest tingitud

⁷ ÜRO Peaassamblee 24.10.2010 resolutsioon A/RES/64/142 „Suunistes laste asendushoolduse kohta“. Kättesaadav: www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/142.

Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee 16.05.2005 soovitus liikmesriikidele Rec(2005)5 5 hoolekandeesutustes kasvavate laste õiguste kohta ning selle selgitav raport. Kättesaadavad: [www.coe.int/t/dg3/familypolicy/Source/Recommendation%20\(2005\)5_Estonian.pdf](http://www.coe.int/t/dg3/familypolicy/Source/Recommendation%20(2005)5_Estonian.pdf) ja www.coe.int/t/dg3/familypolicy/enfance/rapport_en.asp.

⁸ Vt ka R. Hodgkin ja P. Newell. Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. – UNICEF, 2007. Lk 289.

ohtu või vigastusi teistele lastele, siis taoliste olukordade vältimine oleks üldse võimatu, kui lapsed on ajuti peres üksi. Sel viisil jätab avalik võim täitmata tal lasuva kaitsekohustuse.

Samuti on piisava hulga kasvatusala töötajate kohalolek vajalik öösel, tagamaks ennekõike laste turvalisust. Laste magamise ajal ette tulla võiva hädaolukorra, näiteks tulekahju puhul, oleks vähem kui neljal töötajal keeruline evakueerida asenduskodu kolmanda ja neljanda korruse ruumidest ohutult kõik 29 (sh ratastoolis või muu liikumispuudega) last.⁹

Seaduse nõuete täitmiseks peaks peres, kus üle poole lastest on raske või sügava puudega, töötajate koosseisus olema 7,7 kasvatajat.¹⁰ Imastu kodus oli iga pere koosseisus aga vaid viis kasvatajat, mis ei võimaldanud kuidagi nõuetele vastavat asenduskoduteenust pakkuda. Arvestusega, et pere töötajate koosseisus on vähemalt 7,7 kasvatajat, on kaetud ka asendamise vajadus puhkuste ajaks.¹¹ Seadus ei näe ette võimalust peres viibivate kasvatajate arvu puhkuste ajal vähendada, kuna lapsed on endiselt asenduskodus ning vajavad samasugust hoolt ja tähelepanu kui muul ajal. Seega ei õigustanud kasvatajate vähesust Imastu kodus asjaolu, et osa kasvatajatest oli vaadeldud perioodil puhkusel. Teenusepakkuja peab tagama seaduse nõuetele vastava kvaliteetse asenduskoduteenuse igal ajal, mistõttu peab töötajaskond olema piisav ka puhkuste ja nende asendamise katmiseks.

Eeltoodust tulenevalt on asenduskodu rikkunud SHS § 15⁸ lõikest 3 tulenevaid nõudeid, et igas raske või sügava puudega laste peres peab päeval ja öhtusel ajal viibima vähemalt kaks kasvatusala töötajat ja öösel vähemalt üks.

(4.1.2) Kasvatusala töötajate kvalifikatsioon

Asenduskodu esitatud andmete kohaselt oli 20-st peredes töötavast kasvatusalaltöötajast kolm kasvataja, üheksa nooremkasvataja ja kaheksa abikasvataja kvalifikatsiooniga. Kasvataja kvalifikatsiooniga töötajad töötasid kahes peres. Ülejäänud kahes peres kasvataja kvalifikatsiooniga töötaja puudus. Kummaski viimati nimetatud peres on töötaja, kellel on bakalaureusekraad sotsiaaltöös ja üle kahe aasta töökogemust laste hoolekandes. Mõlemad kõnealused töötajad on registreerunud kasvataja kvalifikatsiooni saavutamiseks vajalikule 160-tunnisele pedagoogika koolitusele, kuid juhi sõnul on järjekord koolitusele pääsemiseks pikk. Kasvatusala töötajate sõnul konsulteerivad nad keerulisemates kasvatusküsimustes vanemakasvatajaga, kes ei kuulu ühegi pere koosseisu ja juhib kõikide kasvatusala töötajate tööd.

Lisaks eelmises punktis käsitletud püsivate peresarnastele tingimustele, on teenuse kvaliteedi oluliseks näitajaks ka töötajate sobivus ja ettevalmistus tööks vanemliku hoolitsuseta jäänud lastega. Pakkumaks lastele kodu, kus nende eest hoolitsevad inimesed, kes on selleks tööks

⁹ Tegevuslubade alusel võib terves hoones ööpäevaringsel teenusel olla kuni 98 inimest ja tulekahju korral tegutsemise plaani järgi on arvestatud öösel minimaalselt viie töötaja kohalolekuga. Kui asenduskodu peredes oleks öösel nõutavad neli kasvatajat, jääks selle suhtarvu korral kõikide ülejäänud klientide järele valvama vaid üks töötaja, mis juhul ei oleks täidetud seaduses teistele teenustele sätestatud miinimumnõuded. SHS § 11⁵³ lg 1 järgi on nõutav ühe tegevusjuhendaja ööpäevaringne kohalolu 20 ööpäevaringsel erihooldusteenusel oleva isiku kohta.

¹⁰ Õiguskantsleri Kantselei. Asenduskoduteenuse analüüs. Tallinn, 2013. Lk 42 ja 80. Kättesaadav: lasteombudsman.ee/sites/default/files/asenduskoduteenuse_analuus_0.pdf.

¹¹ Töötajate vajadust koos puhkuste asendajatega arvestati ka asenduskoduteenuse hinnamudeli kujundamisel. Sotsiaalministeeriumi poolt PriceWaterhouseCoopersilt 2005. aastal tellitud kulumudel, mis põhines asutuste reaalsetel kuludel lapse hooldamiseks ja kasvatamiseks vajalike igapäevaste kulutustega. Mudeli kulukomponendid ei ole arvutivõrgus kättesaadavad, aga Sotsiaalministeerium on need esitanud õiguskantslerile.

sobilikud, näeb seadus ette nõuded kasvatajate kvalifikatsioonile. Oma töötajate kvalifikatsiooninõuetele vastavuse peab SHS § 15⁸ lg 5 punkti 5 järgi tagama asenduskoduteenuse osutaja.

Vastavalt SHS §-s 15⁹ sätestatud kvalifikatsiooninõuetele jaotuvad kasvatusala töötajad järgmiselt: abikasvataja, nooremkasvataja, kasvataja ja vanemkasvataja. Abikasvatajale esitatavad kvalifikatsiooninõuded on kõige madalamad ja vanemkasvatajal kõige kõrgemad.

SHS § 15⁸ lõike 2 järgi peab iga asenduskodu pere kohta olema vähemalt üks kasvataja kvalifikatsioonile vastav kasvatusala töötaja. Kasvataja kvalifikatsioonile vastaval töötajal peab olema vähemalt aastane lastega töötamise kogemus (SHS § 15⁹ lg 5 esimene lause). Samuti peab tal olema keskeri- või kõrgharidus kas sotsiaaltöös, pedagoogikas või muul erialal, millele lisaks peab ta olema läbinud vastavalt kas pedagoogika, sotsiaaltöö või mõlema valdkonna 160-tunnise täiendkoolituse (SHS § 15⁹ lg 5 punktid 1-3).

Viimati nimetatud täiendkoolituse õppekava on sotsiaalminister kehtestanud 26.11.2008 määrusega nr 73 „Asenduskodu kasvatusala töötajate sotsiaaltöö ja pedagoogika täiendkoolituste läbiviimise korra ja täienduskoolituste õppekavade kehtestamine“. Täiendkoolitust pakutakse riigi kulul Tervise Arengu Instituudis (TAI).¹²

Kvaliteetse teenuse osutamine kvalifitseeritud personalita ei tarvitse olla võimalik. Töö lastega nõuab lisaks sobivatele isikuomadustele ka kaasaegseid erialaseid teadmisi.¹³ Piisava kvalifikatsioonita töötajad ei pruugi olla võimelised pakkuma lapsele piisavalt professionaalset tuge ja abi. Sellisel juhul on rikutud lapse õigust professionaalsele teenusele.

Vähemalt kasvataja kvalifikatsioonile vastav töötaja saab oma suurema teadmiste- ja kogemusepagasiga nõustada ja toetada teisi vähema kvalifikatsiooniga kasvatajaid laste eest hoolitsemisel. Seega on kasvataja kvalifikatsioonile vastava töötaja kui teiste kasvatajate mentori olemasolu oluline asenduskodus elavate laste heaolu tagamiseks.

Imastu kodu kahes peres oli tööl vaid abi- või nooremkasvataja kvalifikatsiooniga töötajad. Nende töötajate võimalus konsulteerida vanemkasvatajaga on küll tervitatav, kuid mitte piisav seaduse nõuete täitmiseks, kuna vanemkasvataja igapäevane töö ei ole laste eest hoolitsemine peres. Lastele parima hoolitsuse tagamiseks on oluline, et töötajad saaksid konsulteerida kogenuma kolleegiga, kes töötab igapäevaselt nendega samas peres ja tunneb seeläbi vahetult iga lapse eripärasid.

Eeltoodust tulenevalt on asenduskodu rikkunud SHS § 15⁸ lõikest 2 tulenevat nõuet, et igas peres peab olema vähemalt üks kasvataja kvalifikatsioonile vastav töötaja.

Õiguskantsler mõistab, et asenduskodu on kasvatajad koolitusele registreerinud ning teinud kõik endast oleneva, et kvalifikatsiooninõudeid täita, kuid töötajate kvalifikatsiooni tõstmine on takerdunud TAI pakutava täiendkoolituse piiratud mahu tõttu. Nimetatud probleemile juhib õiguskantsler sotsiaalministri tähelepanu käesoleva kokkuvõtte punktis 4.2.

(4.1.3) Laste paigutamine peredesse

¹² Sotsiaalministeeriumi kodulehekülj. Kätesaadav: www.sm.ee/tegevus/lapsed-ja-pere/vanemliku-hoolitsuseta-lapsed/asenduskodu.html.

¹³ Seletuskiri sotsiaalhoolekande seaduse, käibemaksuseaduse, rahvatervise seaduse, riigilõivuseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 918 SE juurde, lk 26.

Kontrollkäigul selgus, et lapsi ja kasvatajaid on ühest perest teise ümber paigutatud. Ümberpaigutamise käigus on vahetunud ka laste tugikasvatajad. Asenduskodu juht selgitas, et lapse liikumist ühest perest teise üritatakse vältida, kuid alati ei ole see võimalik. Juhi sõnul on ümberpaigutamisi toimunud näiteks uue lapse saabumisel perre või turvalisuse kaalutlustel, aga ka liigse kiindumuse vältimiseks, kuna asenduskoduteenuselt muule teenusele siirdudes peavad noored harjuma uute töötajatega enda ümber. Kasvatajate sõnul ei ole ümberpaigutamised lastele alati hästi mõjunud, muuhulgas seetõttu, et puude eripäradest tingituna on muutustega kohanemine võtnud lastel aega mitmeid kuid.

Samuti ilmnes, et aeg-ajalt on asenduskodus olnud lapsi, kellele on osutatud turvakodu- (pärast perest eraldamist) või lühiajalist lapsehoiuteenust (nt kahe nädala jooksul). Kõnealused lapsed on paigutatud asenduskoduteenusel olnud laste peredesse ja tubadesse.

Lisaks eelmistes alapeatükkides käsitletud põhimõtetele piisava ja kvalifitseeritud töötajaskonna kohta soodustab pere ühtsustunnet ja kasvukeskkonna stabiilsust, kui laps saab peres koos kasvada võimalikult ühtede ja samade laste ja kasvatajatega. Järjepidevuse tagamisel tuleb vältida laste ja kasvatajate ümberpaigutamisi. Elukorraldus asenduskodus peaks võimalikult palju sarnanema normaalsele pereelule, mida ümberpaigutamised ei toeta. Asenduskodu ühest perest teise suunamisega katkestatakse ühes peres laste ja kasvatajate vahel tekkinud suhted ning lapsed peavad harjuma uute laste ja töötajatega, mis ei anna head alust usalduslike suhete püsimiseks. Püsivate kiindumussuhete loomine peaks olema asenduskodu peamine eesmärk, mille abil kompenseerida perest ilma jäänud lapsele talle eluks ja arenguks vajalikku lähedust. Seetõttu kõlab asenduskodu põhjendus, et ümberpaigutamisi on toimunud ka liigse kiindumuse ärahoidmiseks, kummastavalt.

Samas on arusaadav, et teatud juhtudel (nt turvalisuse kaalutlustel) võib lapse ühest perest teise ümberpaigutamine olla tema parimates huvides.

Samuti suurendab ekspertide hinnangul ebastabiilsust ja ei ole psühholoogilisest aspektist õige turvakoduteenuse ja asenduskoduteenuse osutamine samades peredes, kuna laste vajadused on erinevad. Asenduskodu laps vajab stabiilset elukeskkonda, turvakodu laps aga esmajärjekorras kriisiabi. „Turvakodusse tuleb laps siis, kui tema elus on väga suur kriis, mis on vajanud kohest sekkumist, perest eraldamist. Turvakoduteenusel tulnud lastele on vaja vaikset kohta rahunemiseks, neile ei sobi võõra pere ellu sattumine. Ta vajab töötajaid, kes tegelevadki tema muredega, mitte ei tee seda muu pereelu kõrvalt. Turvakodusse sattumisega kaasnev psühholoogiline kriis ja pinge on väga rasked taluda kõigile asjaosalistele. Asenduskodus elavate laste kaasamine sellistesse kriisidesse on lubamatu.“¹⁴

Samadel põhjustel on küsitav ajutist lapsehoiu vajava lapse paigutamine asenduskodu peresse, mis paratamatult toob kaasa muutusi pere tavapärasel elurütmis ja -korralduses. Muutustega raskesti kohanevatel erivajadustega lastel võib olla raske harjuda uue kaaslasega ja peagi jälle tema lahkumisega.

Paigutades asenduskodu lapsi ühest perest teise (välja arvatud, kui see on toimunud lapse huvisid esikohale seades) ja lühiajalistele teenustele suunatud lapsi asenduskodu laste peredesse, on asenduskodu rikkunud SHS §-st 15¹ tulenevat peresarnaste tingimuste nõuet.

¹⁴ Piret Visnapuu-Bernadt. Ekspertarvamus 18.12.2012 Haiba Lastekodu järelkontrollkäigu juurde. Kättesaadav: <http://oiguskantsler.ee/et/seisukohad/seisukoht/kontrollkaik-haiba-lastekodu-jarelkontrollkaik>.

(4.1.4) Laste paigutamine tubadesse

Kontrollkäigul selgus, et asenduskodu kahes peres oli kummaski üks magamistuba, kus elas kolm last. Asenduskodu juhi sõnul on lapsi paigutatud kolmekesi ühte tuppa praktikast lähtuvalt ja eelkõige laste heaolu nimel. Vestlustel väljendasid kasvatajad seisukohta, et kolmeses toas elavatest lastest mõnel võiks olla oma tuba. Samuti on ajutiselt lapsehoiuteenusel olnud lapsi paigutatud kolmandaks asenduskodu lastega samasse magamistuppa. Ülejäänud juhtudel elas igas magamistoas üks kuni kaks last. Töötajate sõnul elas laps toas üksi, kui see oli vajalik tema eripärast tulenevalt.

SHS § 15¹ järgi tuleb asenduskodu lapsele luua turvaline ja arengut toetav keskkond, mis hõlmab nii lapsekesksust, ohutust kui privaatsust. Lapse kasvukeskkond peab olema lapsele soodne ja lapsesõbralik, ohutu ja turvaline, vastama tema vajadustele ja eale ning tagama privaatsuse.¹⁵ Samuti aitab füüsiline keskkond, kus laps elab, kaasa peresarnaste tingimuste loomisele.

Sotsiaalministri 20.07.2007 määruse nr 59 „Tervisekaitsenõuded asenduskoduteenusel“ § 4 lg 3 sätestab, et ühes magamistoas ei tohi elada üle kahe lapse.

Lapsehoiuteenusel viibinud laste puhul ei olnuks antud juhul asjakohane lähtuda lapsehoiuteenusel sätestatud tervisekaitsenõuetest¹⁶, kuna asenduskodu ei osutanud lapsehoiuteenust eraldi ruumides, vaid samades peredes ja magamistubades koos asenduskoduteenusel olnud lastega.

Nõue, mis puudutab laste arvu asenduskodu magamistubades, on oluline nii vaimse kui füüsilise tervise kaitseks. Laps võib vajada vaimsete pingete maandamiseks rahu ja privaatsust ning oma tuba võib kuni kaheksalapselises peres olla praktiliselt ainus võimalus üksiolemiseks. Mõistlik laste jaotus tubade vahel võib vähendada ka haigestumisohtu näiteks, kui mõni laps peres põeb nakkuslikku haigust.

Iseenesest oli asenduskodu magamistubades piisavalt kohti, et paigutada igasse tuppa kuni kaks last. Seega ei olnud kolme lapse ühte magamistuppa paigutamine tingitud ruumikitsikusest. Asenduskodul on diskretsioon paigutada mõni laps tema erivajadustest tulenevalt üksi tuppa, mida õiguskantsler küsimuse alla ei sea. Samas ei anna see asenduskodule õigust paigutada mõnda teise tuppa kolm last.

Samamoodi ei ole põhjendatud lapsehoiuteenusel oleva lapse paigutamine kolmandaks asenduskoduteenusel olevate laste tuppa. Esmalt seetõttu, et lühiajalises lapsehoiuis lapse paigutamine asenduskodu laste perre on üldse küsitav (vt p 4.1.3). Ent ka seetõttu, et asenduskoduteenusel oleval lapsel on õigus teenusele, mis vastab kehtestatud nõuetele. Kuna antud juhul elasid lapsehoiuis lapsed asenduskodu laste magamistubades, oleks tulnud kõikide laste puhul lähtuda asenduskoduteenusel kehtestatud tervisekaitsenõuetest, et ühes toas ei tohi elada üle kahe lapse.

¹⁵ Sotsiaalministri 16.10.2007 määruse nr 66 „Kohaliku omavalitsuse poolt kogutavate ja säilitatavate asenduskoduteenusel viibiva lapse dokumentide loetelu, asenduskoduteenuse osutajale üle antavate asenduskoduteenusel viibiva lapse dokumentide loetelu ning asenduskoduteenuse osutaja kohustuste täpsema sisu kehtestamine“ § 3 p 2 ning sotsiaalministri 20.07.2007 määruse nr 59 „Tervisekaitsenõuded asenduskoduteenusel“ § 4 lg 1.

¹⁶ Vastavalt SHS § 12⁸ lg 4 punktile 2 võimaldab lapsehoiuteenuse osutaja lapsele magamiskoha vastavalt lapse eale ja vajadustele. Sotsiaalministri 12.03.2007 määruse nr 28 „Tervisekaitsenõuded lapsehoiuteenusel“ § 4 lg 3 järgi peab lapsehoiuteenuse osutamise magamisruumis olema 2 m² iga lapse kohta.

Laste tubadesse paigutamisel tuleb välja selgitada ka laste endi arvamus, mis on üks lapse põhiõigusi vastavalt LÕK artiklile 12. Asendushooldusel viibiva lapse puhul on ÜRO Lapse Õiguste Komitee oma üldkommentaaris nr 12 (2009) eraldi rõhutanud lapse õigust olla kaasatud oma igapäevast elu puudutavates küsimustes¹⁷, mida tubadesse paigutus kindlasti on. Kaasarääkimise võimaldamisel tuleb arvestada lapse vanust ja küpsust. Ka erivajadustega laste osalemiseks tuleb leida neile sobivad võimalused, näiteks ekspertide või igapäevaste hooldajate vahendusel, kes on õppinud lapse väljendusviisidest aru saama. Antud juhul oleks seega asjakohane arvestada kasvatajate tähelepanekutega, kuidas tubadesse jaotus lastele mõjub, ning kontrollkäigul väljendatud seisukohtadega, et mõni kolmeses toas elavatest lastest vajaks oma tuba.

Kolme lapse paigutamisega ühte magamistuppa on asenduskodu rikkunud asenduskoduteenusele kehtestatud terviskaitseõudeid.

Praegusele olukorrale, kus lapsed juba elavad kolmekesti ühes toas, tuleb läheneda iga lapse individuaalset olukorda hinnates. Kui laps on kolmeses toas harjunud ja toakaaslastest eraldamine mõjuks talle halvasti, ei ole lapse senise elukorralduse muutmine põhjendatud. Kui lapsele kolmese toa jagamine ei sobi ja talle mõjuks paremini elu üksi või kahekesti toas, tuleb see tagada esimesel võimalusel.

Uute laste asenduskodusse vastu võtmisel tuleb igal juhul arvestada pere ruumide võimalustega tervisekaitseõuetest lähtuvalt ja edaspidi üle kahe lapse ühte magamistuppa paigutada ei või.

(4.1.5) Laste eluruumide paigutus

Kontrollkäigul selgus, et asenduskodu ühe pere ruumid asuvad lifti ja erihooldusteenusel olevate täiskasvanud klientide eluruumide vahel. Lifti ja oma ruumide vahel liikumiseks läbisid erihooldusel kliendid regulaarselt laste peret. Uks asenduskodu pere ja erihooldusel klientide eluruumide vahel oli suletud, kuid mitte lukus. Asenduskodu juhtkonna sõnul ei ole olnud probleeme, et täiskasvanud kliendid või lapsed oleksid avanud ust ja liikunud võõrastes ruumides ilma asjata. Juhtkonna selgituste kohaselt ei olnud väikeste pereüksuste loomisel võimalik ehituslikult korraldada nii, et asenduskodu pere eluruumi ei kasutaks läbikäimiseks erihoolduse täiskasvanud kliendid.

Sarnaselt eelmises alapeatükis käsitletud laste tubadesse paigutusele on laste eluruumide üldisel paigutusel oluline roll lastele peresarnaste tingimuste, turvalisuse ja privaatsuse tagamisel. SHS § 18 lg 2 sätestab täiendavalt, et ööpäevaringsed hoolekandeesutused on üldjuhul eraldi lastele ja täiskasvanutele. Segatüüpi asutustes nähakse ette eraldi osakonnad (SHS § 18 lg 3).¹⁸ Eeltoodust võib järeldada, et seadusandja on pidanud oluliseks, et ööpäevaringse teenuse osutamisel oleks arvestatud klientide erinevate vajadustega. Lastele eraldi ruumides teenuse osutamine võimaldab kujundada keskkonna nende eale ja arengule vastavaks ning vältida kõrvalistest täiskasvanutest tulenevaid ohtusid lapse heaolule. Kui üldjuhul peaksid laste ja täiskasvanute ööpäevaringsed teenused olema eraldi, on erandjuhul neile koos teenuse osutamine põhjendatud, kui see on lapse parimates huvides. Näiteks on

¹⁷ ÜRO Lapse Õiguste Komitee üldkommentaari nr 12 (2009) „Lapse õigus avaldada arvamust“ p 97. Kättesaadav: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/CRC-C-GC-12.doc>.

¹⁸ Kuigi antud säte reguleerib munitsipaalasutuste korraldust, on mõistlik sama põhimõtet kohaldada ka muu omandivormiga asutuste puhul.

asendushoolduse järjepidevuse ja asenduskodu peresarnasuse põhimõtteid silmas pidades põhjendatud, et asenduskoduteenusele õigustatud täisikka jõudnud noor elab koos alaealistega edasi samas peres, kus seni.

Samuti on riik kehtestanud asenduskodu laste turvalisuse tagamiseks keelu, mis juhtudel ei tohi muu isik lapsega ühist eluruumi kasutada. Tulenevalt SHS § 15¹⁰ lõigetest 8 ja 8¹ ei tohi asenduskoduteenust osutada perevanema eluruumis, mida kasutab isik, keda on karistatud seksuaalkuriteo või tahtlikult toimepandud kuriteo eest, kellel on sõltuvusprobleemid või kellelt on ära võetud vanema, eestkostja või hooldaja õigused ja kohustused. Kuigi antud sätted reguleerivad asenduskoduteenuse osutamist perevanema eluruumis, võib analoogia korras sama põhimõtet rakendada kõikide asenduskodu laste puhul, kelle eluruumi kasutavad kolmandad isikud.¹⁹

Kuigi Imastu kodus ei osutatud lastele asenduskoduteenust ja täiskasvanutele erihooldusteenust samades ruumides, kasutasid täiskasvanud kliendid sellegipoolest laste eluruumi. Erihooldusel täisealiste liikumine oma ruumide ja lifti vahel läbi laste eluruumide oli tingitud hoone üldisest ruumipaigutusest ja mitte laste vajadustest ning seega vastuolus lapse huvide esikohale seadmise põhimõttega. Asenduskodu eluruumide kasutamine kolmandate isikute poolt rikub laste õigust võimalikult peresarnastele tingimustele. Asenduskodu pereruumid on laste kodu, millest ei peaks naabrid läbi kõndima. Samuti riivab taoline korraldus laste õigust privaatsusele, segades perel ja lastel omaette toimetada. Välistatud ei ole ka oht laste turvalisusele, isegi kui erihooldusel kliendid vastavad SHS § 15¹⁰ lõigetes 8 ja 8¹ sätestatud nõuetele (mille kohta puuduvad andmed). Viimast arvestades eriti, et asenduskodu peredes ei ole piisavalt kasvatajaid ja ajuti on lapsed pereruumides ilma täiskasvanu järelevalveta. Asenduskodu kohustus tagada laste turvalisus hõlmab muu hulgas võimalike riskide ennetamist korralduslike lahenduste kaudu. Lapse õigust turvalisusele ei ole rikutud mitte üksnes siis, kui laps on viga saanud, vaid ka siis, kui võimalikud riskid on jäetud maandamata.

Pere puhul, mida läbivad regulaarselt erihooldusel olevad täiskasvanud, on asenduskodu rikkunud laste õigust võimalikult peresarnastele tingimustele, privaatsusele ja turvalisusele.

(4.1.6) Laste eluruumide sisustus

Laste elamistingimustega tutvumisel selgus, et ühe lapse toas oli vaid madrats. Töötajate sõnul on laps ise kõik mööbli oma toast välja visanud või ära lõhkunud. Sama lapse peres on trellitatud uksega elutuba, kuhu kasvataja teiste lastega saaks varjuda kõnealuse lapse väidetavate märatsemishoogude eest. Ka teistes magamistubades ei olnud igal lapsel oma tooli, lauda jms. Asenduskodu juhi selgituste kohaselt on tubade sisustamisel arvestatud laste vaimse arengutaseme, soovide ja eripäradega. Töötajate sõnul on vähem sisustust nende laste tubades, kes oma erivajadustest (nt autismist) tingituna ei talu rohkelt asju enda ümber. Samuti pidas juhtkond küsitavaks vaimset arengult üheaastase kuid füüsiliselt vanema lapse toa sisustuses näiteks kapi või riuli vajalikkust.

Sotsiaalministri 20.07.2007 määruse nr 59 „Tervisekaitseõuded asenduskoduteenusele“ § 4 lg 4 sätestab, et igale asenduskoduteenusel viibivale lapsele peab

¹⁹ Antud tõlgendust toetab perekonnas hooldamise regulatsioon SHS § 25² lõikes 2, millega on samuti keelatud lapsele asendushoolduse teenuse osutamine, kui hooldajaga ühist eluruumi jagava täisealise perekonnaliikme puhul on leidnud kinnitust mõni ülalnimetatud tunnustest.

olema tagatud omaette voodi või voodikoht naril, riidekapp või selle osa, öökapp, raamaturiiu või selle osa, laud ja tool.

Sarnaselt eelmistes alapunktides märgitule aitab ka ruumide sisustus kaasa peresarnaste tingimuste loomisele asenduskodus. Tühjad ja trellitatud ruumid ei loo kodust õhkkonda. Lapse tuba, kus oli vaid madrats, nägi välja askeetlikum kui näiteks kartser vanglas. Loomulikult tuleb arvestada, et mööbel ja kujundus vastaks laste vajadustele ja oleks ohutu. Seega on arusaadav, kui pereruumide mööbel erineb lähtuvalt laste erivajadustest. Samas ka väikelapsed vajavad kohta näiteks oma mänguasjade hoidmiseks. Samuti probleemse käitumisega laste puhul leiavad eksperdid, et muuhulgas laste elukeskkonna normaalsus (nt voodi, kardinad jne) aitab muuta laste käitumist soovitavas suunas.²⁰ **Seetõttu on kaheldav, kas ainuvõimalik viis turvalisust tagada seisneb mööbli eemaldamises või trellitamises.** Selle asemel tuleks kaaluda lahendusi, et sisustus oleks samaaegselt nii ohutu kui kodune (nt lõhkumiskindlamast materjalist mööbel, krõpsuga kinnitatavad kardinad vms) ning lastele antaks korduvaid võimalusi tavapärase mööbliga harjuda.

Õiguskantslerile teadaolevalt on Imastu kodu konsulteerinud probleemse käitumise ekspertidega Hoolekande Ekspertiisi- ja Nõustamiskeskusest lastele sobivate teenuste kujundamisel. Asjakohane oleks spetsialistidega konsulteerimist jätkata, sealhulgas laste elamistingimuste kohandamise küsimustes.

(4.2) Soovitused sotsiaalministrile

Nagu punktis 4.1.2 märgitud, tõusetus kontrollkäigul asenduskodu kasvatusala töötajate täiendkoolituse kättesaadavuse küsimus. Asenduskodu juhtkonna sõnul on järjekord TAI täiendkoolitustele pikk. Koolituste korralduse üle on kurtnud ka teised asenduskodud, mida õiguskantsler on külastanud. Näiteks Tallinna Lastekodu juhataja sõnul on koolitustel igale asutusele piiratud arv kohti ja koolitused toimuvad vaid kaks korda aastas.²¹ Sotsiaalministri sõnul on asenduskodu kasvatusala töötajatele vajaliku täiendkoolituse kättesaadavuse tagamisega tegeletud, mille tulemusel võimaldati näiteks 2012. aastal koolitust 173 inimesele.²²

Sellegipoolest on asenduskodudes probleeme seaduses sätestatud kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni nõuete täitmisega. Hoolekandestatistika järgi oli 2013. aasta lõpul asenduskodudes 54 peretöötajat, kellel puudus vähemalt abikasvataja kvalifikatsioon.²³ Õiguskantsler on tuvastanud kvalifikatsiooniga seotud seadusenõuete rikkumisi viies viimati kontrollitud asenduskodus – kas puudus mõnes peres vähemalt kasvataja kvalifikatsioonile vastav töötaja või leidis peredes töötajaid, kellel ei olnud vähimat nõutavat abikasvataja kvalifikatsiooni.²⁴

²⁰ Telefonikonsultatsioon Hoolekande Ekspertiisi ja Nõustamiskeskuse eksperdigaga, 26.06.2014.

²¹ Vt Tallinna Lastekodu imikute ja puuetega laste keskusesse korraldatud kontrollkäigu kokkuvõtte p 4.1.2. Kättesaadav: http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kontrollkaigu_kokkuvote_tallinna_lastekodu_imikute_ja_puuetega_laste_keskuse_kontrollkaik.pdf.

²² Sotsiaalministri 24.10.2012 kiri nr 15.8-3/4732 õiguskantslerile.

²³ Hoolekandestatistika aruannete internetipõhine koondamine (H-veeb). Asenduskoduteenus 2013, tabel 7. Kättesaadav: <http://213.184.49.169/hveeb/>.

²⁴ Lisaks Imastu Kool-Kodule Tilsa Lastekodu, Tallinna Lastekodu imikute ja puuetega laste keskus, MTÜ Avatud Värav asenduskodu Kiiklas ja Kohtla-Nõmme Lastekodu.

Asenduskodudele kehtestatud töötajate kvalifikatsiooni nõuete täitmine ja töötajatele täiendkoolituse võimaldamine on omavahel tihedalt seotud. Kui riik on seadnud nõuded kvalifikatsiooni kohta, peab ta looma ka piisavad võimalused nõutava kvalifikatsiooni omandamiseks. Laste õigus professionaalsele asenduskoduteenusele ei tohi kannatada seetõttu, et laste eest hoolitsevatel töötajatel ei ole võimalik mõistliku aja jooksul oma teadmisi ja oskusi täiendada.

Kuna hoolimata sotsiaalministri pingutustest koolituse võimaldamiseks kurdavad asenduskodud koolituse kättesaadavuse üle, vajab koolituste korraldus üle vaatamist. Asendushoolduse kontseptsiooni väljatöötamine annab Sotsiaalministeeriumile võimaluse konsulteerida asenduskodudega muuhulgas selle üle, kuidas kasvatusala töötajate täiendkoolitust korraldada nõnda, et pakutavate koolituste arv ja sagedus vastaks asenduskodude tegelikele vajadustele.

Kokkuvõttes soovib õiguskantsler sotsiaalministril tagada asenduskodude kasvatusala töötajate täiendkoolituse kättesaadavus.

(5) Kokkuvõte

Peresarnaste elamistingimuste loomiseks on tarvis kinni pidada õigusaktidega ette nähtud kasvatusala töötajate arvu ja kvalifikatsiooni ning tervisekaitset puudutavatest nõuetest, samuti tagada lastele stabiilsus, privaatsus ja turvalisus peredes. Kõikide nimetatud nõuete järgimisega oli Imastu kodus probleeme.

Õiguskantsler teeb kontrollkäigu tulemusel asenduskodu laste põhiõiguste ja -vabaduste tagamiseks AS Hoolekandeteenused Imastu Kool-Kodule järgnevad ettepanekud:

- tagada, et igas raske või sügava puudega laste peres viibib päevasel ja öhtusel ajal vähemalt kaks kasvatusala töötajat ja öösel vähemalt üks;
- tagada, et iga pere töötajate koosseisus on vähemalt üks kasvataja kvalifikatsioonile vastav töötaja;
- mitte paigutada lapsi ühest perest teise (välja arvatud, kui see on lapse parimates huvides) ega lühiajaliselt muudel teenustel viibivaid lapsi asenduskodu laste perre;
- mitte paigutada edaspidi ühte magamistuppa elama rohkem kui kaks last;
- korraldada asenduskoduteenuse osutamine nõnda, et teistel teenustel olevad kliendid ei läbiks asenduskodu eluruume;
- konsulteerida spetsialistidega, kuidas sisustada eluruumid ühtaegu ohutult ja koduselt.

Lisaks soovib õiguskantsler sotsiaalministril tagada asenduskodude kasvatusala töötajate täiendkoolituse kättesaadavus.

Õiguskantsler palub AS Hoolekandeteenused Imastu Kool-Kodult ja sotsiaalministrilt teavet tehtud soovitude ja ettepanekute täitmise kohta hiljemalt 08.09.2014.

Lisaks saadab õiguskantsler kokkuvõtte teadmiseks Päästeameti Ida Päästkeskusele, Lääne-Viru maavanemale ning valla- ja linnavalitsustele, kelle eestkostel olevad lapsed elavad asenduskodus.